

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ἢν 10 Ἰουλίου 1908 ἐξεργάγη ἐν Θεσσαλονίκῃ ἡ κατὰ τοῦ ἐν Τουρκίᾳ κρατοῦντος ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος νεοτουρκικῆ ἐπανάστασις. Οἱ πολυπληθεῖς χριστιανοὶ ἐχαιρέτισαν μετὰ τοῦ ἀγνοτέρου ἐθνουσιασμοῦ τὴν ἐπελθοῦσαν πολιτικὴν μεταβολήν, ἐλπίζοντες ὅτι οὕτως ἢ οἰκτρὰ μέχρι τοῦδε τύχη των θὰ ἐβελτιοῦτο ὀπωσδήποτε ὑπὸ τὸ φιλελεύθερον νεοτουρκικὸν καθεστῶς, καὶ τὰ δεινὰ αὐτῶν θὰ ἐξέλειπον. Ἀλλὰ αἱ ἐλπίδες αὐτῶν δὲν ἐβράδυναν δυστυχῶς νὰ διαψευσθῶσι, καὶ δὴ κατὰ τρόπον οἰκτρόν. Ἐν τῷ ἀκράτῳ σοβινισμῷ οἱ νεότουρκοι, ἀντὶ νὰ ἐξασφαλίσωσι κατὰ τὸ σύνταγμα, ὃ ἔθεσαν ἐν Ἰσχυί, ἴσα δικαιώματα εἰς τοὺς χριστιανοὺς ὀθωμανοὺς ὑπηκόους, ἤρχισαν νὰ καταπιέζωσι τούτους καὶ παντοιοτρόπως ν' ἀδικῶσι. Ὁ περαιτέρω δὲ σκοπὸς τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ἦτο προφανής. Ἐπεδίωκον νὰ ἐξασθενίσωσι τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ὑπεροχὴν τῶν ξένων ἐθνοτήτων καὶ σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἐκμηδενίσωσι ταύτας, ἵνα κατορθώσωσι οὕτω μίαν ἡμέραν εὐκολώτερον νὰ τὰς ἀπορροφήσωσι καὶ ἐκμουσουλμανίσωσι.

Ἄλλ' αἱ ξένοι ἐθνοότητες, αἵτινες ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας διετήρησαν ἀκμαῖον τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν φρόνημα, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πέσωσιν εὐκόλως εἰς τὴν στηθεῖσαν ἀπαισίαν παγίδα. Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀπετέλουν καὶ ἀποτελοῦσι τὴν ἀκμαιότεραν καὶ ἰσχυροτέραν ἐθνοότητα ἐν τῇ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίᾳ, πᾶσαι αἱ ξένοι ἐθνοότητες ἔθεσαν κατὰ μέρος τὰ φυλετικὰ πάθη, ἅτινα διήρουν ταύτας, καὶ ἤρχισαν νὰ προσεγγίξωσι πρὸς ἀλλήλας, ἵνα οὕτως ἀποτελε-

σματικώτερον καὶ διὰ κοινῆς δράσεως ἀποσοβήσωσι τὸν ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον. Ἡ πολιτικὴ αὕτη προσέγγισις τῶν ἐθνοτήτων δὲν ἐβράδυνε νὰ προσεγγίση πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ τρία ἀμέσως ἐνδιαφερόμενα διὰ τὴν ἐν τῇ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίᾳ ἔκρυθμον πλέον καταστάσαν ἐσωτερικὴν κατάστασιν συνεπείᾳ τῶν ἐξακολουθούτων διωγμῶν Βαλκανικῆς Κράτη, Ἑλλάδα, Βουλγαρίαν καὶ Σερβίαν.

Ἡ ἀξιοθρήνητος κατάστασις, εἰς ἣν εἶχε περιέλθῃ τὸ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ πολυάριθμον ἑλληνικὸν στοιχεῖον, καθ' οὗ διωργανώθη σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ ἀπαίσιος ἐκεῖνος ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός, δὲν ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν ἀδιάφορον. Τὴν 27 Σεπτ. 1911 ὁ ἐν Σόφια Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Πανᾶς ἠρώτα τὸν προσωρινὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν κ. Θεοδωρῶφ τί θὰ ἐσκόπει νὰ πράξῃ ἡ Βουλγαρία ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς προσεβάλλετο ὑπὸ τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας. Ὁ κ. Θεοδωρῶφ ἀπήνησεν ὅτι, ἂν ἐπετίθετο πρώτη ἡ Ἑλλὰς, ἡ Βουλγαρία θὰ παρέμενεν οὐδετέρα, ἀλλὰ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ τοιαύτη ἂν, τοῦναντίον, ἡ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορία ἐπετίθετο πρώτη. Ὁ κ. Θεοδωρῶφ διεβεβαίωσεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὸν κ. Πανᾶν, ὅτι ἡ Βουλγαρία δὲν θὰ ἐγκατέλειπε τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Γκέσσωφ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς κατηγορηματικὰ δηλώσεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ὁ κ. Γκέσσωφ, ἐπιστρέψας ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Σόφίαν, ἐφάνη λίαν διστακτικὸς, ἔνεκα δὲ τούτου ἀνεβλήθη δι' εὐθιετώτερον χρόνον πᾶσα μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας πολιτικὴ συνεννόησις.

Ἄλλ' εὐτυχῶς αὕτη δὲν ἐβράδυνε. Κατὰ τὰ τέλη Φεβρουαρίου 1912 ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας προερχόμενος ἐκ Σόφιας ὁ κ. Μπάουτσερ, ὁ γνωστὸς βαλκανικὸς ἀνταποκριτὴς τῶν «Times», ὅστις διεβεβαίωσε τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν ὅτι ὁ κ. Γκέσσωφ εὐχαρίστως θὰ ἐδέχετο τὰς προτάσεις τῆς Ἑλλάδος 1) πρὸς κοινὴν ἐνέργειαν διὰ τὴν ἐνεργὸν ὑποστήρξιν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐν τῇ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίᾳ χριστιανῶν καὶ 2) πρὸς συνομολόγησιν ἀμυντικῆς συμμαχίας μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας. Ἦρξαντο ἐντεῦθεν δια-

πραγματεύσεις, αΐτινες κατέληξαν εἰς ἀποτελέσματα δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων, καὶ τὴν 17 Μαΐου 1912 ὑπεγράφη ἐν Σόφια ἡ μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν συνθήκη ἀμυντικῆς συμμαχίας. Ἡ ὑπογραφή ἐγένετο τὴν 17 Μαΐου 1912, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἔτυχε νὰ εἶναι Τρίτη, προτάσει τοῦ κ. Γκέσσωφ ἐτέθη ἐν τῇ συνθήκῃ ὡς χρονολογία ὑπογραφῆς ἡ 16 Μαΐου. Ἡ πολιτικὴ συνθήκη συνεπληρώθη διὰ στρατιωτικῆς συμβάσεως, ὑπογραφείσης τὴν 22 Σεπτ. 1912 ἐν Σόφια ὡσαύτως. Ἀξιοσημείωτον ὅτι τὴν πολιτικὴν συνθήκην συνεπλήρου ἰδιαιτέρα **Διακήρυξις**, ἐν ἣ ἔδηλοῦτο ὅτι ἐν ἣ περιπτώσει ἐξερρηγνύετο πόλεμος μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας συνεπεῖα τῆς ἀποδοχῆς τῶν Κρητῶν βουλευτῶν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κοινοβουλίῳ, ἡ Βουλγαρία θὰ ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ τηρήσῃ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος εὐμενῆ οὐδετερότητα. Ἡ Βουλγαρία εἶχεν ἤδη συνάψῃ τὴν 29 Φεβρ. 1912 συνθήκην φιλίας καὶ συμμαχίας μετὰ τῆς Σερβίας, ἣτις συνεπληροῦτο δι' ἀποκρύφου « παραρτήματος » ἀναφερομένου εἰς τὴν ἕκτασιν τῆς ἐπιθετικῆς συμμαχίας ὡς καὶ εἰς τὰ συμφωνηθέντα ἤδη ἐν σχέσει πρὸς τὴν τύχην τῆς Μακεδονίας. Βραδύτερον, τὴν 29 Ἀπριλίου 1912, συνωμολογήθη καὶ στρατιωτικὴ λεπτομερεστάτη σύμβασις μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας οὐδεμία ὑφίστατο συνθήκη, πᾶσαι δὲ αἱ μετὰ ταῦτα γενόμεναι πρὸς τοῦτο ἀπόπειραι δὲν ἐπέτυχαν. Τὸ Μαυροβούνιον συμμετέσχε τῆς βαλκανικῆς συμμαχίας διὰ προφορικῶν διαβημάτων συμμετοχῆς.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας ἔβαινε διαρκῶς χειροτερεύουσα. Ἐκτὸς τοῦ Κρητικῷ ζητήματος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο εἰς τὴν ὀξυτέραν αὐτοῦ φάσιν, ἐν Ἀλβανίᾳ ἐξερράγη ἐπανάστασις τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1912, ἡ δὲ πρὸς κατευνασμὸν τῶν πνευμάτων ἀποσταλεῖσα ἐπιτροπή, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ Χατζῆ Ἀδῆλ βέη, ἀπέτυχεν οἰκτρότατα ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῆς, ὅπως πείσῃ τοὺς Ἀλβανοὺς νὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα δι' ὑποσχέσεων εἰσαγωγῆς μεταρρυθμίσεων. Οἱ Ἀλβανοὶ διεβίβασαν τηλεγραφικῶς εἰς τὴν Ὑψη-

λὴν Πύλην 14 αἰτήματα, ὧν ἀπῆλθον τὴν ἄμεσον ἐκπλήρωσιν, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπανάστασις διαρκῶς ἐπεξετείνετο καὶ τὴν 1 αὐγ. 1912 κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν τὰ Σκόπια, ἡ Πύλη ἠναγκάσθη ν' ἀποδεχθῆ ταῦτα. Ἄλλ' ἡ ἀποδοχὴ τῶν αἰτημάτων περιέπλεξε τὴν κατάστασιν, διότι ἐν τούτοις οἱ Ἄλβανοὶ διεξεδίκουν τὰ βιλαέτια τῶν Ἰωαννίνων, Μοναστηρίου, Κοσσυφοπεδίου καὶ Σκόδρας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀνησύχησε τὰ μέγιστα τὰ τέσσαρα ἐνδιαφερόμενα Βαλκανικὰ Κράτη. Τὴν 5 αὐγ. 1912 ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς τῆς Ἑλλάδος κ. Κορομηλᾶς ἐπεφόρτιζε τοὺς ἐν Σόφια, Βελιγραδίῳ καὶ Κεττίγγῃ πρεσβευτὰς τῆς Ἑλλάδος ὅπως προτείνωσιν εἰς τὰς Κυβερνήσεις τῆς Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ Μαυροβουνίου τὴν συνομολόγησιν βαλκανικῆς συνεννοήσεως πρὸς περιορισμὸν τῶν ὑπερβολικῶν ἄλβανικῶν ἀξιώσεων καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης ἐν γένει τῶν ἐν τῇ Ὄθωμ. Αὐτοκρατορίᾳ χριστιανῶν. Τὰ τρία Βαλκανικὰ Κράτη ἀπεδέχθησαν μετὰ μεγάλης προθυμίας τὴν ἑλληνικὴν πρότασιν, ἐπηκολούθησαν δὲ διαπραγματεύσεις τινές, καθ' ἃς ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις διεσαφήνισε τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς πρότασιν περὶ ἔξευρέσεως τρόπου πραγματικῆς προστασίας τοῦ πάσχοντος χριστιανικοῦ στοιχείου. Ὁ κ. Κορομηλᾶς ἐξήτει ἵνα τὰ τέσσαρα Βαλκανικὰ Κράτη προβῶσιν εἰς κοινὸν διάβημα παρὰ ταῖς Μ. Δυνάμεις, αἵτινες θὰ παρεκαλοῦντο ὅπως ἐπέμβωσιν ἵνα εἰς τὰ ὑπὸ χριστιανῶν κατοικούμενα ὀθωμανικὰ διαμερίσματα εἰσαχθῶσι πραγματικαὶ μεταρρυθμίσεις. Εἰς ἕκαστον βιλαέτιον κατοικούμενον ὑπὸ χριστιανῶν θὰ ἔπρεπε νὰ διορισθῆ χριστιανὸς βαλῆς, Βέλγος ἢ Ἑλβετός, ὅστις θὰ εἶχε παρ' αὐτῷ διοικητικὸν συμβούλιον, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ πρεσβευταὶ τῶν Μ. Δυνάμεων καὶ τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει θὰ εἶχον τὴν ἐντολήν, ὅπως παρακολουθῶσιν ἐκ του πλησίον τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τοῦ προτεινομένου προγράμματος ὀξικῶν μεταρρυθμίσεων. Ἐν τῷ διαβήματι δὲν θὰ ἐγένετο λόγος περὶ προσφυγῆς εἰς βίαια μέτρα κατὰ τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ οἱ πρέσβεις τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς σχετικῆς διακοινώσεως θὰ ἠδύναντο προφορικῶς

νά δηλώσωσιν εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Μ. Δυνάμεων, ὅτι δὲν θὰ ἀπεκλείετο στρατιωτικὴ δρᾶσις ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ ἐπέμβασις τῶν Μ. Δυνάμεων παρὰ τῇ Πύλῃ δὲν κατέληγεν εἰς οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα.

Αἱ Κυβερνήσεις τῶν τριῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν ἀπεδέχθησαν μετὰ μεγάλης προθυμίας τὴν ἑλληνικὴν πρότασιν. Συνεζητοῦντο δ' ἀκόμη αἱ λεπτομέρειαι ταύτης ὅτε, ὅλως ἀπροόπτως, τὴν 5 Σεπτ. 1912, ὁ κ. Γκέσσωφ Πρωθυπουργὸς τῆς Βουλγαρίας, ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς Σερβ. Κυβερνήσεως, ἀνεκοίνωσεν ἐγγράφως πρὸς τὸν κ. Πανᾶν, πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος ἐν Σόφια, ὅτι ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Σερβία ἦσαν ἀνεκκλήτως ἀποφασισμέναι νὰ κηρύξωσι ταυτοχρόνως τὸν πόλεμον πρὸς τὴν Τουρκίαν, ὅτι ἤρξαντο προβαίνουσαι πυρετωδῶς εἰς τὰς ἀναγκαῖας στρατιωτικὰς προπαρασκευὰς καὶ ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐπεστρατεύοντο καὶ θὰ ἐπετίθεντο κατὰ τῆς Ὄθωμ. Αὐτοκρατορίας. Ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησις ἀνησύχησεν ἐπὶ τῇ ἀνακοινώσει ταύτῃ, διηρωτᾶτο δὲ ἂν πράγματι ἡ Βουλγ. Κυβέρνησις προετίθετο νὰ κυρύξῃ τὸν πόλεμον ἢ μήπως ὅλη αὕτη ἡ πολεμικὴ ἐπίδειξις δὲν ἦτο κατὰ βάθος ἡ συνήθης χονδροειδῆς παγίς, εἰς ἣν ἤθελε νὰ παρὰσύρῃ τὴν Ἑλλάδα, ἧς αἱ σχέσεις μετὰ τῆς Τουρκίας πᾶν ἄλλο ἢ εὐχάριστοι ἦσαν συνεπείᾳ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος καὶ τοῦ ἀγρίου καθ' ὅλην τὴν τότε γείτονα Αὐτοκρατορίαν ἀνθελληνικοῦ διωγμοῦ.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα διελευκάνθησαν μετ' ὀλίγον. Τὴν 12 Σεπτ. 1912 ἀνηγγέλθη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι ἡ Πύλη ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ συγκεντρώσῃ στρατεύματα εἰς τὸ βιλαέτιον Ἀδριανουπόλεως πρὸς τέλεσιν στρατιωτικῶν γυμνασίων. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴς τῆς Βουλγαρίας κ. Χατζημητσεφ ἀνεκοίνωσε πρὸς τὸν κ. Κορομηλᾶν ἐπεῖγον τηλεγράφημα τοῦ κ. Γκέσσωφ, ὅστις ἐθεώρει τὰ σχεδιαζόμενα τουρκικὰ γυμνάσια ὡς πρόκλησιν κατὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ καθίστα γνωστὸν ὅτι ἡ Βουλγαρία θὰ ἐπεστρατεύετο ἀμέσως. Ὁ κ. Γκέσσωφ ἐζήτηι περαιτέρω, δυνάμει τῆς ὑφισταμένης ἑλληνοβουλγαρικῆς συνθήκης ἀμυντικῆς συμμαχίας, ὅπως καὶ ἡ Ἑλλάς κυρύξῃ ἀμέσως γενικὴν ἐπι-

στράτευσιν. Ὁ κ. Κορομηλάς ἀπεδέχθη τὴν περὶ ἐπιστρατεύσεως τῆς Ἑλλάδος βουλγαρικὴν εἰσήγησιν, ἐζήτησεν ὅμως ὅπως τὰ τέσσαρα Βαλκανικὰ Κράτη καταρτίσωσι πρόγραμμα εἰσακτέων ἐν Τουρκίᾳ μεταρρυθμίσεων, οὗ τὴν ἐπιβολὴν θὰ εἶχεν ὡς σκοπὸν ἡ κήρυξις τῆς γενικῆς ἐπιστρατεύσεως. Ἄμα δὲ τῇ ἐπιστρατεύσει ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησις δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον ν' ἀρνηθῆ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν τῶν Κρητῶν βουλευτῶν, ἀλλὰ θ' ἀπεδέχετο τούτους, ἀναγνωρίζομένης οὕτω τῆς ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἡ Βουλγ. Κυβέρνησις ἀπεδέχθη τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως καὶ τὰ τρία Βαλκανικὰ Κράτη: Ἑλλάς, Βουλγαρία καὶ Σερβία, προέβησαν εἰς ταυτόχρονον ἐπιστράτευσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προὔξηνησε καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν ἐν Εὐρώπῃ, ὅπου ἐνομιζέτο ἐκ τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος, ὅτι δὲν θὰ ἦτο ποτε κατορθωτὸν νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς ἄλληλα τὰ τόσον διαμαχόμενα Βαλκανικὰ Κράτη. Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Γαλλίας αἱ Μ. Δυνάμεις ἀνέθεσαν εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ τὴν Αὐστρουγγαρίαν ἵνα ἐν ὀνόματι αὐτῶν ἐξασκήσωσι ἰσχυρὰν ἐπὶ τῆς Πύλης πίεσιν πρὸς ταχεῖαν εἰσαγωγὴν ῥιζικῶν μεταρρυθμίσεων ἀνά τὴν Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίαν. Τὴν 25 Σεπτ. 1912 οἱ ἐν Ἀθήναις Σόφια καὶ Βελιγραδίῳ Πρεσβευταὶ τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐπέδωκαν ὡς ἐντολοδόχοι καὶ τῶν λοιπῶν Μ. Δυνάμεων εἰς τοὺς ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, Βουλγαρίας καὶ Σερβίας ἔγγραφον Δήλωσιν, ἐν ἧ καθίστατο γνωστὸν ὅτι αἱ Μ. Δυνάμεις ἀπεδοκίμαζον ἐνεργῶς πᾶν μέτρον δυνάμενον νὰ ἐπιφέρῃ διατάραξιν τῆς ὑφισταμένης εἰρήνης καὶ ὅτι, στηριζόμεναι ἐπὶ τοῦ ἀρθ. 23 τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, θὰ ἀνελάμβανον αὐταὶ αὐταὶ τὴν πραγματοποιήσιν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ διοικήσει τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι αἱ μεταρρυθμίσεις αὐταὶ δὲν θὰ ἐθιγον οὔτε καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου οὔτε τὴν ἑδαφικὴν ἀκεραιότητα τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας. Ἐν τῇ ἀνακοινώσει τῶν δύο πρεσβευτῶν καθίστατο ὡσαύτως γνωστὸν ὅτι, ἂν τυχὸν ἐξερηγνύετο πόλεμος μετὰ τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν καὶ τῆς Ὀθωμ.

Αυτοκρατορίας, αἱ Μ. Δυνάμεις δὲν θὰ ἐπέτρεπον κατὰ τὰς περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις οὐδεμίαν τροποποίησιν εἰς τὸ ὑφιστάμενον ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ ἔδαφικὸν καθεστώς.

Ἡ Πύλη, προλαμβάνουσα τὸ ἀναμενόμενον τοῦτο διάβημα τῶν Μ. Δυνάμεων ὑπὲρ ἐφαρμογῆς μεταρρυθμίσεων, ἵνα μὴ οὕτως ὑποτεθῆ ὅτι εἰσήγαγε τοιαύτας ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εὐρωπαϊκῆς πίεσεως καὶ οὐχὶ αὐτοβούλως, ἔσπευσε ν' ἀνακοινώσῃ δημοσίᾳ ὅτι θὰ ἔθιεν εἰς ἐφαρμογὴν τὸ γνωστὸν περίφημον περὶ διοικήσεως τῶν βίλαετιῶν σχέδιον, ὅπερ ὑπεγράφη μὲν τὴν 11 Αὐγούστ. 1880 ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τε Μ. Δυνάμεων καὶ τῶν Ὀθωμανῶν, οὐδέποτε ὅμως ἔκτοτε ἐφηρομόσθη. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς αὐτοβούλου ταύτης πράξεως τῆς Πύλης, τὸ διάβημα, εἰς τὸ ὁποῖον διετάχθησαν νὰ προβῶσι παρ' αὐτῇ οἱ πρεσβευταὶ τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐν ὀνόματι καὶ τῶν λοιπῶν Μ. Δυνάμεων τὴν 27 Σεπτ. 1912, περιορίσθη ἐν τούτῳ μόνον: ἐδίλουν οἱ εἰρημένοι δύο πρεσβευταί, ὅτι ἐλάμβανον ὑπὸ σημείωσιν τὰ τῆς προθέσεως τῆς Πύλης πρὸς εἰσαγωγὴν μεταρρυθμίσεων καὶ ὅτι θὰ συνεζήτουν ἀμέσως μετ' αὐτῆς τὰς μεταρρυθμίσεις, ὧν ἔχει ἀνάγκην ἡ κατάστασις τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας καὶ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἔξασφάλισιν τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῶν, αἵτινες δὲν θὰ ἔθιγον τὴν ἔδαφικὴν ἀκεραιότητα τοῦ Κράτους.

Ἄλλ' αἱ μεταρρυθμίσεις, ὧν τὴν εἰσαγωγὴν ὑπεσχέθη ἡ Πύλη, ἦσαν πολὺ ἀπρηχαιωμέναι καὶ δὲν θὰ ἦτο κατὰ συνέπειαν δυνατὸν ν' ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νεωτέρων διοικητικῶν συστημάτων τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν. Ἐκτὸς τούτου θὰ ἐφηρομόζοντο ἄρα γε, παρερχομένης τῆς κρίσεως, αἱ ὑπεσχημέναι μεταρρυθμίσεις ἢ τὸ ζήτημα θὰ παρειλκύνετο μετὰ ταῦτα ἐπ' ἀόριστον κατὰ τὴν τουρκικὴν συνήθειαν, καὶ ἐν τέλει θὰ ἐματαιοῦτο; Μὰ νὰ ἔξασφαλισθῶσιν ἐναντίον τοιούτου τινὸς ἐνδεχομένου, τὰ Βαλκανικὰ Κράτη ἀπεφάσισαν μετὰ τὴν λαμπρὰν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐντύπωσιν ἦν προὔξενησεν ἐν Εὐρώπῃ ἡ ταυτόχρονος αὐτῶν ἐπιστροφάτευσις, νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τὴν Πύλην ἴδιον πρόγραμμα εἰσακτέων μεταρρυθμίσεων, οὗ θὰ προσεπάθουν νὰ

ἔξασφαλίσωσι ἐν τῷ μέλλοντι, ἂν τυχὸν ἐγίνετο ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῆς Πύλης, τὴν πλήρη καὶ ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν διὰ σταθερῶν ἐγγυήσεων. Ὁ κ. Κορομηλᾶς, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, διεβίβασε πρὸς τὰς λοιπὰς συμμάχους Κυβερνήσεις πρὸς ἔγκρισιν τὸ κείμενον τοῦ τε προγράμματος ῥιζικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ τῆς κοινῆς συμμαχικῆς διακοινώσεως, δι' ἧς τοῦτο θὰ ἀνεκοινοῦτο εἰς τὴν Πύλην. Τὸ Μαυροβούνιον καὶ ἡ Βουλγαρία ἀπεδέχθησαν τοῦτο πλήρως, ἡ Σερβία ὁμως ἐπέμεινε ἐπὶ τινων τροποποιήσεων, αἵτινες θὰ ἔπρεπε νὰ γίνωσι. Γενομένων δὲ τούτων δεκτῶν, οἱ ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Σερβίας ἐπέδωκαν τὴν 30 Σεπτ. 1912 εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις, Σόφια καὶ Βελιγραδίῳ πρεσβευτὰς τῆς Τουρκίας ταυτόσημον διακοίνωσιν, ἣν συνώδευεν ἐπεξηγηματικὸν «σημείωμα». Τοιαύτη τις διακοίνωσις δὲν ἐπεδόθη καὶ εἰς τὸν ἐν Κεττίγγῃ Ὄθωμανὸν πρεσβευτὴν, καθότι ἤδη ἀπὸ τῆς 26 Σεπτ. 1912 τὸ Μαυροβούνιον εὗρισκετο εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν μετὰ τῆς Ὄθωμ. Ἐπικρατείας.

Ἐν τῇ ταυτοσίμῳ ταύτῃ διακοινώσει καθίστατο τῇ Πύλῃ γνωστὸν ὅτι, παρὰ τὸ διάβημα τῶν ἑξ Μ. Δυνάμεων, δι' οὗ αὐταὶ ὑπέσχοντο εἰς τὰ Βαλκανικὰ Κράτη ὅτι θὰ ἀνελάμβανον τὴν πραγματοποιήσιν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ διοικήσει τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας, αἱ Κυβερνήσεις τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας νομίζουσιν ὅτι ὀφείλουσι ν' ἀπειθῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ἵνα ἀνακοινώσωσιν αὐτῇ ὅτι μόνον ῥιζικαὶ μεταρρυθμίσεις, εἰλικρινῶς καὶ ὀλοκληρωτικῶς ἐφαρμοζόμεναι, θὰ ἠδύναντο νὰ βελτιώσωσι πραγματικῶς τὴν οἰκτρὰν τύχην τοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου τῶν εὐρωπαϊκῶν βιλαετιῶν, νὰ ἔξασφαλίσωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν ἐν τῇ Εὐρωπ. Τουρκία καὶ σταθερὰν εἰρήνην μετὰ τῆς Ὄθωμ. Αὐτοκρατορίας καὶ τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν. Αἱ Κυβερνήσεις τῆς Βουλγαρίας, Ἑλλάδος καὶ Σερβίας προσκαλοῦσι τὴν Πύλην νὰ προσῆλθῆ ἀμέσως, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν Μ. Δυνάμεων καὶ τῶν βαλκανικῶν Κρατῶν, εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ εἰσαγωγὴν ἐν τῇ Εὐρωπ. Τουρκία τῶν μεταρρυθμίσεων, ἃς προέβλεπε

τὸ 23 ἄρθρ. τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, βασιζουσα ταύ-
 τας ἐπὶ τοῦ δόγματος τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας καὶ ἐμπιστευο-
 μένη τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς ἀνώτερόν τι συμβούλιον, τὸ
 ὁποῖον θὰ συνεκροτεῖτο ἐκ χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων
 κατ' ἴσον ἀριθμὸν, καὶ θὰ διετέλει ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῶν
 ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτῶν τῶν τε Μ. Δυνάμεων καὶ
 τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν. Αἱ Κυβερνήσεις τῶν τριῶν Βαλ-
 κανικῶν συμμάχων Κρατῶν ἐξέφραζον ἐν τέλει τὴν ἐλπίδα,
 ὅτι ἡ Πύλη θὰ δυνηθῇ ν' ἀνακοινώσῃ ὅτι ἀποδέχεται
 τὰνωτέρω, ἀναλαμβάνουσα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ θέσῃ ἐν
 ἰσχύϊ ἐντὸς ἑξ μηνῶν τὰς αἰτουμένας μεταρρυθμίσεις, ὡς
 ἀπόδειξιν δὲ τῆς συγκαταθέσεώς της θὰ ἤθελον ὅπως ἀνα-
 καλέσῃ τὸ διάταγμα τῆς ἐπιστρατεύσεως τῶν στρατιωτικῶν
 αὐτῆς δυνάμεων.

Ἡ ταυτόσημος αὕτη διακοίνωσις συνωδεύετο ὑπὸ ἐπεξη-
 γηματικῶν σημειώματος, περιέχοντος τὰ ἀκόλουθα 9 σημεία :

1) Ἐπιβεβαίωσις τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας τῶν ἐθνοτήτων
 τῆς Αὐτοκρατορίας μεθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν αὐτῆς.

2) Ἀναλογικὴ ἀντιπροσώπευσις ἐκάστης ἐθνότητος ἐν τῷ
 Ὀθωμανικῷ Κοινοβουλίῳ.

3) Παραδοχὴ τῶν χριστιανῶν εἰς ὅλας τὰς δημοσίους ὑπη-
 ρεσίας ἐν ταῖς ὑπὸ χριστιανῶν κατοικουμέναις ἐπαρχίαις.

4) Ἀναγνώρισις ἐπὶ ἴσοις δικαιώμασι πρὸς τὰ ὀθωμανικὰ
 σχολεῖα τῶν σχολείων παντὸς βαθμοῦ τῶν χριστιανικῶν
 κοινοτήτων.

5) Ἀνάληψις ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης τῆς ὑποχρέωσεως
 ὅπως μὴ προσπαθῆσῃ νὰ μεταβάλλῃ τὸν ἐθνολογικὸν χαρα-
 κτήρα τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Αὐτοκρατορίας.

6) Τοπικὴ στρατολογία τῶν χριστιανῶν διὰ τὴν στρατιωτι-
 κὴν αὐτῶν ὑποχρέωσιν μετὰ χριστιανικῶν στελεχῶν. Μέχρι
 δὲ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στελεχῶν τούτων ἀναστολὴ τῆς
 στρατολογίας.

7) Ἀναδιοργάνωσις τῆς χωροφυλακῆς κατὰ βιλαέτια ἐν
 τῇ Εὐρωπ. Τουρκίᾳ ὑπὸ τὴν πραγματικὴν διοίκησιν Ἑλβε-
 τῶν ἢ Βέλγων ὀργανωτῶν.

8) Διορισμὸς ἐν τοῖς ὑπὸ χριστιανῶν κατοικουμένοις

βιλαετίοις Ἑλβετῶν ἢ Βέλγων Βαλίδων, ἐγκρινομένων ὑπὸ τῶν Μ. Δυνάμεων καὶ βοηθουμένων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν ὑπὸ διοικητικῶν συμβουλίων, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν ἐκλογικῶν περιφερειῶν.

9) Ἐγκατάστασις παρὰ τῇ Μ. Βεζυρία ἀνωτάτου συμβουλίου, ἀπαρτιζομένου ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων πρὸς ἐποπτείαν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐν λόγῳ μεταρρυθμίσεων. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβεύται τῶν Μ. Δυνάμεων καὶ τῶν τεσσάρων Βαλκανικῶν Κρατῶν θὰ παρακολουθῶσι τὴν λειτουργίαν καὶ τὰς ἐργασίας τοῦ συμβουλίου τούτου.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, 30 Σεπτεμ. 1912, οἱ ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, Βουλγαρίας καὶ Σερβίας ἐπέδωκαν πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις, Σόφια καὶ Βελιγραδίῳ πρεσβευτὰς τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Αὐστροουγγαρίας τὴν εἰς τὸ διάβημα αὐτῶν τῆς 25 Σεπτεμβρίου ταυτόσημον ἀπάντησιν τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν ὡς καὶ ἀντίγραφον τῆς πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Ὄθωμ. Αὐτοκρατορίας ἐπιδοθείσης κατὰ τᾶνωτέρω ταυτοσήμου διακοινώσεως. Ἐν τῇ πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Αὐστροουγγαρίας ἀπάντησει αὐτῶν οἱ Ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν τριῶν συμμάχων βαλκανικῶν Κρατῶν ἐξέφραζον τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν πρὸς τὰς Μ. Δυνάμεις διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐπέδειξαν διὰ τοὺς πληθυσμοὺς τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν ὅπως ἀναλάβωσιν αὐταὶ αὐταὶ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ διοικήσει ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρθρ. 23 τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου. Συνεχίζοντες, ἔλεγον περαιτέρω ὅτι ἐθεώρουν, μετὰ τόσας ὑποσχέσεις εἰσαγωγῆς μεταρρυθμίσεων, τόσον ἐπισημῶς παρασχεθείσας ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ τόσον κατηγορηματικῶς ἀναγραφείσας εἰς διεθνεῖς συνθήκας, ὅτι θὰ ἦτο σκληρὸν ἂν δὲν προσεπάθουν τὰ σύμμαχα Βαλκανικὰ Κράτη νὰ ἐπιτύχωσι διὰ τοὺς χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ὄθωμ. Αὐτοκρατορίας ὀριζικωτέρας μεταρρυθμίσεις, δυναμένας πράγματι νὰ βελτιώσωσι τὴν οἰκτρὰν αὐτῶν τύχην ἐν περιπτώσει εἰλικρινοῦς ἐφαρμογῆς αὐτῶν. Διὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω

λόγους τὰ Βαλκανικὰ Κράτη ἐνόμισαν ὅτι θὰ ἔπρεπε ν' ἀπευθυνθῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Πύλην διὰ τὰ ὑποδείξωσιν εἰς αὐτὴν τὰς ἀρχάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὄφειλον νὰ βασιθεύωσιν αἱ εἰσακτέαι μεταρρυθμίσεις, καὶ τὰς ἐγγυήσεις, ἃς ὄφειλε νὰ παράσχη αὕτη διὰ τὴν εἰλικρινῆ αὐτῶν ἐφαρμογὴν. Εἶναι δὲ πεπεισμένα ὅτι, ἂν ἡ Ὀθωμ. Κυβέρνησις θελήσῃ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν ταύτην, ἡ τάξις καὶ ἡ ἰσυχία θ' ἀποκατασταθῶσιν ἐν τῇ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίᾳ, σταθερὰ δ' εἰρήνη θὰ ἐξησφαλίζετο μεταξὺ ταύτης καὶ τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν, ἅτινα πολλάκις μέχρι τοῦδε ὑπέφεραν ἐκ τῆς ἀνθιαιρέτου καὶ προκλητικῆς στάσεως, ἣν ἡ Πύλη ἐτήρησεν ἀπέναντι αὐτῶν. Τοιοῦτο τὸ περιεχόμενον τῆς πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Αὐστροουγγαρίας ἀπαντήσεως τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν.

Οἱ ἐν Σόφια καὶ Βελιγραδίῳ πρεσβεύται τῆς Τουρκίας, παραλαβόντες, διεβίβασαν τῇ Πύλῃ ἀμέσως τὴν εἰς αὐτοὺς ἐπιδοθεῖσαν διακοίνωσιν τῶν συμμάχων Βαλκανικῶν Κρατῶν. Ὁ ἐν Ἀθήναις ὅμως πρέσβυς Μουχτὰρ βέης, καίπερ παραλαβὸν ἐν ἀρχῇ, ἐπέστρεψε τὴν ἑλληνικὴν διακοίνωσιν τρεῖς ὥρας μετὰ ταῦτα τῷ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργῷ τῆς Ἑλλάδος κ. Κορομηλᾶ, δηλῶν ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ διαβιβάσῃ ταύτην εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρακαλῶν ὅπως ἡ διαβίβασις γίνῃ διὰ τοῦ ἐκεῖ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ κ. Κορομηλᾶς, ἀπαντῶν, ἀντεπέστρεψε τὴν διακοίνωσιν, ἐδήλου δὲ ὅτι ἐθεώρει ταύτην παραληφθεῖσαν καὶ προσέθετεν ὅτι τὸ ζήτημα, ἂν θὰ διαβιβασθῆ περαιτέρω ἢ δὲν θὰ διαβιβασθῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶναι ἀπλῶς ζήτημα ἐσωτερικῆς τάξεως τῆς Αὐτοκρατορικῆς Πρεσβείας, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μόνον τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς. Συγχρόνως δ' ὁ κ. Κορομηλᾶς ἀνεκοίνου ἀπ' εὐθείας τηλεγραφικῶς πρὸς τὸν Γαβριὴλ ἐφένδην Νοραδουγκιάν, ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας, τὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἑλληνικῆς διακοινώσεως ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὀθωμανοῦ πρεσβευτοῦ καὶ καθίστα γνωστὸν ὅτι ἡ διακοίνωσις δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς κανονικῶς ἐπιδοθεῖσα.

Ἡ Πύλη ἀπεφάσισε νὰ μὴ δώσῃ οὐδεμίαν ἀπάντησιν εἰς

τὴν ταυτόσημον διακοίνωσιν τῶν τριῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν. Προβαίνουσα ἔτι περαιτέρω μάλιστα, ἀνεκάλεσε τοὺς ἐν Σόφρια καὶ Βελιγραδίῳ ὀθωμανοὺς Πρεσβευτὰς συνεπεῖα τῆς δῆθεν προσβολῆς, ἣτις ἐγένετο εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν, διὰ τῆς ἀξιώσεως πρὸς παραδοχὴν αἰτημάτων, οἷα τὰ διατυπούμενα ἐν τῇ ταυτοσίμῳ διακοινώσει τῶν συμμάχων Βαλκανικῶν Κρατῶν τῆς 30 Σεπτεμ. 1912. Προσποιομένη δὲ πλήρη ἄγνοιαν τῆς ἑλληνικῆς διακοινώσεως, τῆς ἐπιδοθείσης κατὰ τὰνωτέρω ὑπὸ τοῦ κ. Κορομηλά εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Ὀθωμανὸν πρεσβευτὴν, ἀνεκάλεσε τοῦτον εἰς Κωνσταντινούπολιν συνεπεῖα τῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κοινοβουλίῳ παραδοχῆς τῶν Κρητῶν βουλευτῶν κατὰ τὴν ἱστορικὴν συνεδρίαν τῆς 1 Ὀκτωβρίου, καθ' ἣν ὁ κ. Βενιζέλος, Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος, προέβη εἰς μακρὰ καὶ λίαν ἐνδιαφερούσας δηλώσεις περὶ τῆς ὅλης καταστάσεως.

Τὸ μέτρον τῆς ἀνακλήσεως τῶν ἐν Ἀθήναις, Σόφρια καὶ Βελιγραδίῳ Ὀθωμανῶν πρεσβευτῶν ἐχειροτέρευσε, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὴν κατάστασιν, καὶ τὴν 4 Ὀκτωβρίου 1912 οἱ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργοὶ τῶν τριῶν συμμάχων Κρατῶν διεβίβαζον τηλεγραφικῶς πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινούπολει διπλωματικοὺς αὐτῶν ἀντιπροσώπους τὸ κείμενον τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, ὅπερ, συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ πάντα τὰ σπουδαιότερα ἔγγραφα τῆς περιόδου ταύτης, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁ ὑποφαινόμενος, πρεσβευτὴς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος [τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας], ἔχει τὴν τιμὴν, κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεώς του, νὰ προβῆ παρὰ τῇ Α. Ε. τῷ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργῷ τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς τὴν ἀκόλουθον ἀνακοίνωσιν:

»Τῆς Ὑψηλῆς Πύλης μὴ ἀπαντησάσης εἰς τὴν ταυτόσημον διακοίνωσιν, ἣν αἱ Κυβερνήσεις τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας εἶχον τὴν τιμὴν ν' ἀπευθύνωσιν αὐτῇ τὴν 30 Σεπτεμβρίου, τῆς δὲ καταστάσεως, ἣτις ἦτο ἤδη λίαν σοβαρὰ συνεπεῖα τῆς κατασχέσεως τῶν σερβικῶν πολεμοφοδίων καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἀιμοπλοίων, εἰς ἣν προέβη ἡ Τουρκία κατὰ παραβίασιν τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου, κατα-

στάσης ἔτι μᾶλλον ἀπειλητικῆς, συνεπεία τῶν κατὰ τῶν βουλγαρικῶν καὶ σερβικῶν προφυλακῶν ἐπιθέσεων τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων καὶ τῆς ὑπὸ τῆς Πύλης προκληθείσης παρὰ τὰ διεθνή νόμιμα διακοπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος [τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας] εὐρίσκειται ὑποχρεωμένη πρὸς μεγάλην τῆς λύπην νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ ὄπλα, ἐπαφίουςα εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν ὅλην τὴν εὐθύνην διὰ τὴν διακοπὴν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος [τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας] καὶ τῆς Ὀθωμ. Ἀυτοκρατορίας. Ἐγὼ τὴν τιμὴν ν' ἀνακοινώσω εἰς τὴν Ἀυτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ Ἑλλὰς [ἡ Βουλγαρία, ἡ Σερβία] θεωρεῖται ὡς ἐν ἐμπολέμῳ μετὰ τῆς Τουρκίας καταστάσει, θεωρῶν δὲ τὴν ἀποστολὴν μου ὡς τερματισθεῖσαν, ἐγκαταλείπω τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅσον οἶόν τε τάχιστα».

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου οἱ πρεσβευταὶ τῶν τριῶν συμμάχων Κρατῶν ἀπῆλθον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, καθ' ὃν χρόνον τὸ τηλεβόλον εἶχεν ἤδη ἀρχίσῃ νὰ ἦχῃ εἰς τὰ θρακικὰ καὶ μακεδονικὰ πεδία,— τὸ τηλεβόλον, τὸ ὁποῖον κατέρριψε τὸν τουρκικὸν κολοσσὸν καὶ παρέσχεν εἰς τοὺς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας κατόπιν μακροαίωνος καὶ ἀφορήτου δουλείας.

Βιέννη, Φεβρουάριος 1922

ΔΗΜ. Ι. Δ. ΔΡΟΣΟΣ

Γραμματεὺς Πρεσβείας

